

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Den Swenske PATRIOTEN.

N°. II.

Sunt mihi

Bini oculi; video nil tamen hisce boni.

Owen.

Sälla! Ni med ögonen der bortat ett ord. Är det icke roligt at kunna se? Thet war en artig invention med ögonen, then som först hitte på at bruka dem i sina dagar. Sedan jag begynte få ögon har jag ingen större ro än at tala em det jag ser; i det målet lik små barnen i then tiden lå the först begynna stönja, eller weta och besinna sig at the kunna se och tänka. The äro frägnisse och mångtalige med de så orden som the hafwa lärdt, resten all för them är nytt och owanligt. En tid den wære yngdoms fostrare och ledare försigtigt weta fördrifwa med gyckleri, at barnen ei må bli för bråd-stoka, när de så bitida så begynna gådra reflexion på Guds Werk, Naturen och Menniskors Wäsende; Och äro allenast the ären förbi, så blir sedan barnet hwarthen så beswårligt för sin ledare, eller så farligt för meningar, som ha utminnes härd på wårt förstånd; nemligen; Tingen i werlden blifwa ei mera så nya, fremmannde och aktninge-wärda, när wägnans wäld fått giömma bort skönheten och beswårigheten derutis. Men, jag sweper för länge omkring; fastän det är intet nytt både på högre och heligare ställen.

B

Nu

Nu til Ögonen igen; de äro et menloft och makalöst påfund; men ha likwäl den olycka som allt annat godt, at deras Fiender äro många. Dock; hwad wil jag tala om ögonen, när förståndet intet slipper? Du har wäl ofta sedt, min Läsare, huru det nödgas tigande buga och blysa, när ett styft ord-prähl uppswullit af en wanmåttig högfärd, åter i wagn och hållas med Fane-swängningar och skollrande af alla Fru Dummhets trynwigga, klifwande, klingande och wälludande Regimenten.

Huru incommode äro icke rättwisans Kunglige ögon för en Guld-blind Domare? Patriotens för en egenyttig intrigueur, som i sin skygga slughet låter ärlighet och Rikets wälfärd som ett Säs-dun blåsa bort af hwart utländiskt wäder? Tänk, huru wäl skulle icke Herr Finance må, om han sinne leka blind-tacka med Cassan ofedd och allena? Bibulus om Biskops-stohlen wore blind? och Lililla om ingen kunde

Dock; med förläf, mine Synnare; jag säger ändå at ögonen äro intet aldeles onyttige, och tör hända åtminstone så nödige för honnet Folk, som Söndrlif och Styf-kierter til en god Winter-klädning. Wore inga ögon til, hwad skulle då den Wisna Stratonice och den älsfwärde Dämon ha, at läsa och tolka sin kärlek med inbördes? Huru skulle Dorilas ha något nödje i werlden, om han intet säge råkna sina Ducater? Hwad skulle Lag-wrångande Advocater och illistige bedragare hafwa at kliftra igen, om Domare och Ambets-Män intet hade några ögon? Hwar med skulle wårt beleswade Fruentimmer se på Comoedier eller se sig i Spegeln, eller döma om Kläder, Dans, Skönhet, ic. ic. om ögonen woro borta? Tänk, om en Patron intet hade några ögon, hwar med skulle han då blinka nåd at sina Clienter? Huru skulle en Fruentare utan ögon kunna wara lång-ögd och betäcka en hemlig Kamldshet med en modest ögn-lat? Hwad skulle wåre qwicka och hurt-

hurtige Cavallerer divertera sig med i kyrkian, om dem
 feltes ögon; de, som snarare behöfde, at GUD skulle
 hafva skapt perspectiv i skallen på them, sluppe då
 fått i läpp-tryckan? Hwad skulle Stats-Trumslagare
 ha at se slugt ut med, de afvundsiuke at se snedt, de hög-
 modige at se öfver axel med, om the inga ögon fått af
 naturen? Hwarvtur skulle fömliga wära Fruentur-
 mer kunna commendera fram sina Oeconomiff-Politiska
 tårar när de wille och dem behöfde? Hwat med skulle nå-
 gre trötte Zions Wäktare ta sig en liten söt Sumner-sömn
 ibland? Och änteligen hwar med skulle wi läsa Romaner
 och andra nödwändige tidfördrifs lärdomar, och hwat med
 skulle jag se dårskapen, om jag ägde intet et så nyttigt
 werktug der til, som ögonen äro?

Men, jag wil blifwa alfwarsammare i ögonen
 woro fordom wår siäls Sawallerbyttor, som förråds-
 de henne; men nu förderfwa gierningarna ögonens är-
 lighet. Dock äro ännu intet alle så öfwade, at de
 ju icke ibland emot sin wilja blifwa rödge. Falskheten
 gnistrar smilande utur Decimanders heliga ögon. Herr
 Duller måhlar dageligen ett dumhuswud och en matt dug-
 löshet i sina. Monsieur Parbleu wältrar sin siäls ogrun-
 dade och flygtiga lysnader omkring i sina ögon 1000. gån-
 gor om timan och kappas i det måhlet med Madame Wipp-
 kiert. På Herr Smekfeldes ögon syns det, at han har
 stor hul och wil hafwa mycket godt uti honom. Herr Mi-
 santrop doppar och skärper sina hwassa ögon sundeligen i
 sitt hiertas bittra galla. Stora Skidmsnycken eller stor
 räddhoga står måhlad i Herr Waghaltens ostadige och will-
 sarande ögon. The sneda ögonen hos Monsieur Client
 äro tekn til hans böjeliga hals och ett godt märke för
 hans sielsfrädiga Patron &c. &c.

Ännu en alfwarsammare reflexion; ledsna intet, min

Läsare. Det är Camera obscura i våra ögon; du förstår
hwad jag menar; det är mörkt inuti ögonen; och om wi
skole kunna se, så får intet för mycket lins slippa in. Men
modet wil ännu hafwa något mörkare och fördoldare där
innom. 1734. års markgång på själar gier tillkänna hwad
jag vetar på. Neml. det komer i vår tid intet så särdeles an
på själen; hon får wara så träfflig, oren, stugg och dum
som hon wil; naturen syns hafwa welat gidna bort hen-
ne för blygsamma ögon. Det är nog, om kroppen har
sin rätta taille, kläderna sin rätta Façon och somlige lem-
mar fått igenom wanan en harmonisk rörelse med allmän-
na smaken; hwar til själen; åtminstone förståndet: litet
behöfues.

Patience! min Läsare; allenast en torr eftertänka til,
så skal du slippa min Philosophie. Wi se bara färgor.
Det diuwa, solide och wäsentelige är intet proportione-
rat efter våra nymodiga ögon. Måhning är en Skug-
ge-konst. En wällärd skugge-makare in ut en kropp kan
sätta hwad färg han wil på sig, och wi se intet annat.
Han kan ock sätta färgor på andra om lyckan wil stå bi:
Herr Casus måhlar de små creaturen som tilbedia hans
fiät, somliga med en färga som heter lärdom, somliga
med skickelighet, somliga med stillhet ic. Men dem androm,
som ei äro så ifrige dyrkare, sätter han en färga på som
folket kallar dumbhet, oduglighet, liderlighet, Hetero-
doxie &c. alt som wenseldragen falla.

Nu har du wäl märkt det, at wi ei kunna säga för
hwar annan huru färgen ser ut, och om wi hafwe olika bes-
grep om dem eller ei; utan wi nämne dem likafult wi
små-folk, som wi lärde af de stora; det som är grönt för
mig har jag lärde kalla blott, det hwita, svart ic. och
jag wet intet bättre.

Men, huru wil jag tala om ögon, jag som intet
wet rätta modet som sist kommit in från Franceri-

Se? Jag wet intet om det är rätt ut wara stor-ögd eller
små-ögd; ut-ögd eller in-ögd; vilt-ögd eller matt-
ögd; lit-ögd eller dö-ögd; blå-ögdi eller brun-ögd &c. &c.
Doct, kan jag intet döma rätt om andras ögon, så
wet jag ju ändå hwad jag ser sielf; och du skal så döma
min Läzare, om du annars har godt ögn-förstånd, huru
dane mine ögon är.

Så mycket wet jag intet har jag sådana ögon, som
Tibullus när han synat Caji Seats-fel; intet sådana, som
någre ifrige Controvers-makare, hwilke, när de så mis-
tänkt böcker för sig, kunnat se Drakar och Beelzebubar i
hwart enda ord, ware så myckst det någon sin kan; si of-
like dem, som förstå at smida Rätterien af hwar bestwär-
lig Philosophiff mening. Intes sådana, som wära gran-
synta Luz-hufwaden; hwilke kunna se mygg-gäspningen,
med både tänder och tungspena på, i goda Swenska mlls
häll; kunna se, at lius-strählen består af flot och har stor-
ra ögon folket har, som bot i Saktarns; eller ock kunna
se många hundrade år tillbaka, huru långa näsor Pilati
Krigs-knechtar hade och hwad ta & brukades til Ström-
Karla-slag och Såranda liud i de gamlas bröstlor.

Nei, jag har intet så fina ögon; men utwän ser jag
När jag kommer i en stor folkhor, så ser jag folkets är-
Billiga Physiognomier, händem och ställningar, och förwun-
drar mig äftven at läsa där utur, theras olika önskingar,
sinnen och tankar; Men, sig mig, hwar af kommer den
stora åtskillnaden som är intellan; människor och menn-
stor? Hwad an har den ene tagit sin dierfwa vpsyn, sin
förnåma later, beleswade gång, raka hals, ädla contenan-
ce &c. som slottar alla andra så många trappsteg nedan
om honom? Eller hwarifrån kommer den andras slofande
ställning, af alla rörelser, klypande frödnigar, obekym-
rade slantergång, &c? vnderliga machiner och förlige stöta
te och somlige tröge; liksom intet en Konst-Mästare, wa-
rit

ett till allahopa. Dock har hwat och en ro i sin Camera
obscura; titter det före ögonen med inbillningar; medan
han går och gapar, skräller och suttar wäder.

Jag ser ofta en hop sådana stitta i diupa och mör-
ka kallare, hwilke äro ommurade med fyrkantig sten,
guter af papper, läder, vjatriol &c. och fulle med dwärgs-
nät och tiocka dimbor; de se där inne på sitt sätt; blåsa
blådror till rösfördrif; och vnderwisa med en riks-wårdan-
de allvarsamhet sina lärjungar i fannna bröd-giftwande
konster. Detta må du tro, är rätt löseligt at se på.

Jag ser at ingen ting är litet eller stort, utan i pro-
portion emot ett annat; det minsta skal ha och sina mat-
tar, som räknar det för sin werld och ta sin föda der af.

Jag ser at Herr Bergklyfs diupsinnighet och begrun-
dningar äro interfolierade med narri och luft-slott, och
huru han söder sitt sinnes lust i continueliga förslags-
phantasier.

Jag ser ofta en lärds och ihnsidig Man på bfaust-
ten så städig som en Jungfru-Tollette, men inombörds
ostädigare än ett Dom-Kyrlio-Bibliotheque!

Jag ser Folk, som siutaka Themis och andra wac-
tra Dienst-Gadinnor med fingrar, som lufta efter sto-
waret och iten mängen Made. Hertniupen
som har en talgskimp i bröstet, hwilken smälter och stiel-
nar 10 gånger om dagen.

Jag har och varit i fremmande land och thet har
jag sedt underliga sner. Folk, som hette Klarögde och
hade inga ögon; men de hade något annat i stället; till
Exempel: några sågo med buken, andre med penning-
vungen, andre åter genom sinararna; somlige och med
Tuber thet som war långt bortå, men thet närwarande
blefwo the inret warje; these stodo swåra af sin syn; fast
än hon war beswårslig för förtret; somlige sågo med nå-
san

Men hör ännu underligare, som jag såg vår vte:
Halmkärfvar och Demik-flöckar i hörn-skåp; och de som
hade Nyckeln der til, mente, at de gifvit en stor skatt åt
alla i husets ty godset war efter Riddmans-wis så wäl in-
lagt och om-bodt, at hela Werlden blef bedragen.

I stora Städer såg jag särdeles en mycket rihet af Råse-
war, röda, swarta, hwitta och kors-råfwar; hwilke
alla woro klädde som Golt och buro sig åt som Golt, så
at man kunde intet känna dem på något annat, än deras
stomt-gångar och spår-höglningar. Jag såg Björnar med
wigt-skäblar, Blfwar med sär-pelsar, Harar med wär-
jor &c. Jag har en hel rese-beskrifning full med slika sje-
ner. Denna gången skal jag allenast nämna ännu ett
mitt syne-prof.

Jag såg flugor, en dels granna, läckra och förnåma,
en dels grumma och sliska creatur. En högmodig och
förnåm fluga gick med raka ben, som han nyss kommit i-
från Danemåstigen, och har sin hels hdgt, som en berid-
den häst. Andra höllo på at tveitta, bada, sminka, po-
madera, pudra och putsa sig; Ty Manfolken sökte och här
behaga. Riddet, och det dem igen. Jag såg Flugor med
efcharper af dwärgs-nät, hwilkas bundna wingar länkte
de granna nyomodigarna i ett owtömeligit midlethaf, lik-
som mången annan arangiering drunknar i sin förmåts-
na och grundlösa läckerhet.

Några woro begreppa i widt anlagde intriguer och
beträktade Coniuncturerne i midst-kammaren; den ene
hatade ofta den andra, och dese flugor wägade lif och blod
emot hwar annan för en rumrik midst-bunkes skul, den
hwar wille hafwa allena. Här såg jag och hwar flug-
smällor, dön af fötter och ett mans-wäder kunde gindra
för allarm i hela midst-republiquen.

Mitt på en torr sommar, när dampet låg ölas hdgt
på lands-wägen, klöde en modig Ruff sin ansenliga Her-
res

res widloftiga Wagn, Hans' arisfärdiga stötte för de
munshwaga och heroiska hästarna, hwilkes öra thrusprång
den swaga edmen illa förmutte hålla tillbaka ifrån stenän-
de; En högsint fluga kom wid det tillfället at stå låger på
kuffsåtet; och i det hon med wällust betraktade de röda
damb-swar som omkring henne bröfego mot himmelen och
förswafde sohl-stråhlarna, så förundrade hon sig öfwer
sina dräpeliga mandater och ropade med all makt: Si,
Si, sade hon, Si, huru jag dammar!

Blodflugor och Stingflugor; gramma diure; fastän
af olika thane. Den ena är heroisk, den andra girig och
flymtosull; den tredje beträgelig och hatesfull mot Kan-
det det hon wistad; den fjerde kallsam och hård när hon
får råda och så bort at widare. Men alla komma öfwer-
ens däruti ut de ensamma wilja suga blodet utur den kroy-
pen de sitta på.

En ar'dem, läcker öfwer sitt stånd; hade fattat en
innerlig kärlek för ett främlingar och hat för det som ut-
ländskt war; da hon en gång blifwit hetsig af det sugna
blodet, wille hon swalka sig med en wattu drick. Man
hödd henne af det som wankade i nästa Sandkulla; Wafel,
sade hon; min magga kommer intet öfwerens med det
tunga Watern. Jag måste låta hämta Dorcheller-
Watern, fast du det skulle kosta en Ducat bouteillen. Sto-
ra ord i en lagom fluga. Men hör, min fluga; Menär
du at Watern drack Dorcheller Watern, efter han blef så
långlifwad? Må det intet ha godt Watern inordin Lande?
Alltid skal öfwerhödet finna råd, fastän moder wil hafwa
bära Watern. Jag wil säga Er råd, huru I skolen få Wate-
ret lätt. Doct, hwad har jag at göra med
Flugor? **SUD** bewäre oss frän öfwa!

Den Swenske Patrioterna som hwar Stads och kommuner, finnes till
saghu hos Bokhandlaren Herr M. Lang i stora Rörlickestranden;
Hos Herr Lochner på stora Nygatan, och ett Adresse-Contoi-
ret, för 2, dre Silfrermynt Wäret; alla på skönt Skrif-Paper.